

Handlingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner

2025-2028

Innholdsfortegnelse

1	Forord	2
2	Innledning	3
2.1	Formål med planen	3
3	Forankring i lovverk og nasjonale føringer.....	4
3.1	Arbeidet med planen.....	5
3.2	Avgrensninger og begrepsforståelse.....	5
3.3	Medvirkning	6
4	Om vold.....	7
4.1	Hva er vold	8
4.2	Konsekvenser	9
5	Forekomst – hva vet vi?	10
5.1	Nasjonalt.....	10
5.2	Lokalt – i vår kommune/ på Romerike.....	10
5.3	Barrierer for å oppsøke hjelp	11
6	Innsatsområder	13
6.1	Mål og tiltak	14
7	Implementering.....	16
8	Referanser.....	17

1 Forord

I Lillestrøm kommune tror vi på et samfunn der alle skal kunne leve trygt – uten frykt, trusler eller vold i egne hjem. Vold og overgrep i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem som berører enkeltpersoner, familier og hele lokalsamfunnet vårt. Det rammer mennesker på tvers av kjønn, alder, etnisitet og sosiale lag, og det etterlater dype spor. Som kommunedirektør er jeg stolt over det tverrfaglige samarbeidet som ligger til grunn for denne handlingsplanen. Den er et uttrykk for vår felles forpliktelse: Å identifisere, forebygge og bekjempe vold og overgrep – med tydelighet, kunnskap og medmenneskelighet. Planen bygger på innsikt fra både fagfolk, frivillige organisasjoner og innbyggere som har delt sine erfaringer og perspektiver. Sammen må vi tørre å se – og handle. Denne handlingsplanen gir oss verktøyene og retningen vi trenger for å styrke innsatsen og sikre at hjelpen er tilgjengelig for dem som trenger det mest. Det handler om å redde liv, men også om å bygge et samfunn der trygghet og respekt er selvsagte verdier. Jeg vil takke alle som har bidratt til denne planen, og jeg ser frem til å se den bli omsatt i konkrete tiltak, varme hender og kloke avgjørelser i møte med dem som trenger det mest.

2 Innledning

Vold og overgrep i nære relasjoner er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem som rammer mennesker uavhengig av alder, kjønn, etnisitet eller sosioøkonomisk status. Det har omfattende konsekvenser for den enkelte, familien og samfunnet som helhet. Vold i nære relasjoner kan manifestere seg i ulike former, inkludert fysisk, psykisk, seksuell og økonomisk vold, og det kan føre til alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer.

Vold i nære relasjoner er straffbart og regulert av straffeloven § 282, som omhandler mishandling i nære relasjoner (1). Vold i nære relasjoner er ikke bare ulovlig, det er også et dypt tabubelagt tema som mange synes det er vanskelig å snakke om - noe som kan gjøre det vanskelig for både voldsutsatte og utøver å søke hjelp og støtte. Når noen opplever vold fra en person de er glade i, kan det føles ekstra tungt og ensomt.

Samfunnet har et grunnleggende ansvar for å sikre at alle innbyggere kan leve trygge og gode liv, fri fra vold, overgrep og frykt. Det offentlige må sørge for at det finnes tilgjengelige hjelpetilbud og ressurser for de som trenger det, både til utsatte og utøver, og at det er lett å få tilgang til støtte, behandling og beskyttelse. Kommunen har en særlig viktig rolle i dette arbeidet, ved å tilby nødvendige tjenester og tiltak som bidrar til å forebygge vold, til å støtte de som er utsatt og til å bidra til å forhindre ny vold. Gjennom forebyggende tiltak, opplysning og samarbeid på tvers av sektorer, kan vi sammen bygge et samfunn der vold og overgrep ikke tolereres, og der alle har muligheten til å leve et liv i trygghet og verdighet. Kommunen har et lovpålagt ansvar i disse sakene.

I rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) (2) vises det til at det er en klar sammenheng mellom levekårsutfordringer og voldsutsatthet. Både denne og andre norske studier om omfanget av vold og overgrep i den norske befolkningen viser dette. Tiltak som fremmer samfunnsdeltakelse og reduserer sosiale forskjeller, vil kunne forebygge voldsutsatthet i befolkningen. Universelle forebyggende tiltak som bekjemper lavinntekt og andre levekårsutfordringer i befolkningen, bør prioriteres. Slike forebyggende initiativ krever tverrsektoriell satsing over tid.

2.1 Formål med planen

Denne handlingsplanen skal bidra til at Lillestrøm kommune har høy oppmerksomhet på vold og overgrep i nære relasjoner. Målet er å forebygge at vold skjer, avdekke så tidlig som mulig der det skjer og iverksette rett hjelp til rett tid som er helhetlig og koordinert.

Vi ønsker å senke terskelen for både voldsutsatt og voldsutøver til å fortelle om vold og at det finnes hjelp å få, og at de møter kompetente medarbeidere som viser forståelse og handling.

Planen skal sørge for at sentrale tjenesteområder i organisasjonen har fokus på noen utpekte og viktige innsatsområder og mål som bidrar til å forebygge, avverge og iverksette gode og sammenhengende tiltak på en systematisk og kunnskapsbasert måte.

Planen må sees i sammenheng med annet relevant planverk i kommunen. Dette gjelder særlig handlingsplan mot barnefattigdom.

Forebygging av vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep er også et av fire prioriterte innsatsområder i kommunens samarbeidsavtale med politiet og et fokusområde inn i politiråd.

Det er utarbeidet en handlingsplan for rus og kriminalitetsforebyggende arbeid – SLT i Lillestrøm kommune 2024-2028, med tiltak for målgruppen 10-24 år som ivaretar mange konkrete tiltak rettet mot denne gruppa.

3 Forankring i lovverk og nasjonale føringer

I mai 2024 vedtok Stortinget den nasjonale opptrappingsplanen «Trygghet for alle» for perioden 2024-2028, basert på Prop. 36 S. Planen fokuserer på forebygging, bistand og beskyttelse, kompetanseheving, samordning og samarbeid, samt straffeforfølgning. Den gir føringer for kommunenes systematiske arbeid mot vold i nære relasjoner og har vært førende for denne handlingsplanen. (3)

Kommunene har flere lovpålagte forpliktelser:

- **Krisesenterloven:** Sørge for krisesentertilbud til voldsutsatte.
- **Barnevernloven:** Beskytte barn mot vold og overgrep.
- **Helse- og omsorgstjenesteloven:** Tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester.
- **Folkehelseloven:** Fremme helse og forebygge vold.
- **Straffeloven:** Avvergingsplikt for å melde alvorlig vold til politiet.

Disse lovene og planene gir kommunene et klart ansvar for å beskytte innbyggerne og sikre nødvendig hjelp og støtte. (4)

3.1 Arbeidet med planen

Planen er utarbeidet under ledelse av Fagstab Oppvekst og Helse og mestring, med rammer fra kommunedirektørens ledergruppe. Arbeidet har involvert en bred arbeidsgruppe som representerer sentrale brukergrupper og tjenesteområder i kommunen. Kartlegging er gjort gjennom undersøkelser og innhenting av statistikk. På grunn av mangel på lokale tall, bygger planen på nasjonale tall, og data fra Romerike krisesenter, ATV og barneverntjenesten.

3.2 Avgrensninger og begrepsforståelse

Handlingsplanen retter spesiell oppmerksomhet mot sårbare grupper og risikofaktorer, og bruk av en bred definisjon av nære relasjoner. Den er kortfattet med et begrenset antall målbare tiltak tilpasset Lillestrøm kommunes behov, og at den prioriterer kompetanseheving og forbedret praksis innenfor eksisterende ressurser med tydelige prioriteringer.

Basert på innspill og kartlegging, vil planen fokusere spesielt på sårbare risikoutsatte voksne og eldre, barn og unge og innbyggere med innvandrings- og/eller flyktningbakgrunn.

For å sikre felles forståelse og inkluderende språk, har vi avklart begrepsbruk basert på innspill fra ulike kilder. I offentlige dokumenter og rapporter brukes begreper som innvandrere, minoritet, migrant, flyktning, arbeidsinnvandrere og mennesker med nasjonal minoritetsbakgrunn. Vi har valgt å bruke "innvandrere" og "mennesker med flyktningbakgrunn" for egne funn, med en bred definisjon som inkluderer barn født i Norge av foreldre med slik bakgrunn. Ved referanse til rapporter og statistikker brukes de opprinnelige begrepene.

Gjennom planen vil begrepet vold dekke både vold og overgrep i nære relasjoner.

Sårbare grupper/mennesker i en sårbar livssituasjon

Forskning fra Folkehelseinstituttet og andre norske institusjoner viser at noen grupper er spesielt utsatte for vold i nære relasjoner.

Samtidig mangler det gode tall på forekomst av vold og overgrep blant særlig risikoutsatte voksne i Norge, slik som personer med funksjonsnedsettelse og/eller utviklingshemming, demens, rusmiddelproblemer og psykiske lidelser. (5)

Kjønn er en sentral risikofaktor. Kvinner utsettes i større grad enn menn for alvorlig og gjentatt vold. Unge kvinner er spesielt sårbare, men også eldre kvinner kan være utsatt. Personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet (LHBT+) kan oppleve

vold på grunn av diskriminering og stigma knyttet til deres seksuelle legning eller kjønnsidentitet (2).

Barn og unge er avhengige av voksne for omsorg og beskyttelse, og har begrenset evne til å forstå og beskytte seg mot vold og overgrep. De mangler ofte ressurser til å søke hjelp.

Personer med lav sosioøkonomisk status: det er påvist en sammenheng mellom lav sosioøkonomisk status og økt risiko for vold.

Personer med minoritets-/innvandrerbakgrunn i Norge kommer fra mer enn 200 land og er en veldig sammensatt gruppe. Årsaken til at denne gruppa er mer risikoutsatt er sammensatt, blant annet mindre tilknytning til arbeidslivet, manglende nettverk, språkbarrierer, og kulturelle forskjeller – noe som kan gjøre det vanskeligere å søke hjelp.

Personer med psykiske eller fysiske funksjonsnedsettelse er mer sårbare for vold, og spesielt hvis de er avhengige av andre mennesker i dagliglivet. Personens kapasitet eller manglende kapasitet til å ta vare på seg selv i situasjoner hvor overgrep eller forsømmelser kan oppstå, vil gi ulik grad av risikoutsatthet.

På samme måte som de som får omsorg og pleie dekket av pårørende, kan et avhengighetsforhold til en profesjonell hjelper utgjøre en ekstra risiko for vold og overgrep.

Personer med rusproblemer og psykiske lidelser: Rusmisbruk og psykiske lidelser kan øke risikoen for vold både som utøver og som offer.

Eldre personer kan være mer sårbare på grunn av fysisk svakhet, isolasjon, og avhengighet av omsorgspersoner. Spesielt de som deler hushold med voksne barn eller har barn/barnebarn med rusutfordringer er mer utsatt for vold.

Flere av disse faktorene kan virke sammen og bidra til økt risiko.

Forskning viser at disse gruppene ofte har begrenset tilgang til hjelpetjenester og kan oppleve ekstra barrierer når det gjelder å søke hjelp. En er også ekstra sårbar for å bli feilinformert/ikke informert om plikter og rettigheter, og dette kan ha vært en aktiv del av voldsutøvelsen. Dette understreker behovet for målrettede tiltak og støtte for å beskytte disse sårbare gruppene. (4,5)

3.3 Medvirkning

Følgende har bidratt med nyttige og viktige innspill underveis:

Råd og utvalg: Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Eldrerådet, Inkluderingsutvalget og politirådet.

Eksterne aktører og organisasjoner: Politi, ATV, Sanitetskvinnene både i Lørenskog og

Strømmen/Skjetten, Fri Oslo og Viken samt en brukergruppe ved Romerike krisesenter.

Ledergrupper: Samfunn og kultur, Helse og mestring, Oppvekst og kommunedirektørens ledergruppe.

4 Om vold

Vold er et alvorlig samfunnsproblem som rammer mennesker på tvers av alle sosiale, økonomiske og kulturelle grenser. Det kan manifestere seg på mange måter, fra fysisk mishandling til psykisk og emosjonell trakassering. Voldens konsekvenser er omfattende og kan påvirke offerets fysiske og psykiske helse, samt deres sosiale og økonomiske situasjon. For å kunne bekjempe vold effektivt, er det viktig å forstå hva vold er, hvordan den oppstår, og hvilke former den kan ta.

«Vold kan defineres som enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil». (P. Isdahl, 2000) (6)

Nær relasjon

Vold i nære relasjoner skjer mellom folk som står hverandre nær, og som ofte har en tillitsfull relasjon til hverandre. Denne typen vold er ekstra vond fordi den skjer i forhold der man egentlig skal føle seg trygg og elsket. Når noen du stoler på, skader deg, kan det være veldig vanskelig å håndtere. Vold i nære relasjoner kan skje i alle typer familier og forhold, uansett bakgrunn. Det er viktig å forstå og gjenkjenne denne volden for å kunne hjelpe de som er utsatt.

Det at den utsatte har en nær relasjon til den som utøver volden, byr på noen særskilte utfordringer, som kan gjøre det ekstra vanskelig å bryte ut av et voldelig forhold. Den som utsettes for volden bebreider ofte seg selv og opplever skam og skyldfølelse. Det hender også at volden er synlig, men likevel vegrer mange som er kjent med overgrepene seg for å gripe inn i det man tolker som private forhold. Dette bidrar til å holde overgrepene skjult for dem som kunne ytt hjelp.

I straffeloven av 2005 § 282 defineres nære relasjoner som nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg. Dette betyr at nære relasjoner også omfatter søsken, barn, foreldre, besteforeldre og barnebarn. I denne definisjonen inkluderes også storfamilie, partner, kjærestereelasjoner og personer i bofellesskap som nære relasjoner. (7) I tillegg kan ansatte i bofellesskap og institusjon defineres som nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner kan forekomme i alle typer familier og forhold, uavhengig av sosial, økonomisk eller kulturell bakgrunn.

4.1 Hva er vold

Ulike typer vold kan være

Vold kan komme til uttrykk å mange forskjellige måter, det er glidende overganger og ofte opplever utsatte flere typer vold samtidig. Det er viktig å være bevisst på de ulike formene for vold for å kunne forebygge, identifisere og bistå med hjelp på en god måte.

Fysisk vold: Handlinger som slag, spark, dytting, kvelertak og annen fysisk mishandling som forårsaker skade eller smerte.

Psykisk vold: Bruk av ord eller handlinger som skader, skremmer eller kontrollerer en annen person. Dette kan være trusler, ydmykelser, isolasjon og konstant kritikk.

Seksuell vold: Alt fra trakassering og krenkelser til å bli presset til å utføre uønskede seksuelle handlinger, inkludert voldtekt og seksuell tortur.

Økonomisk vold: Kontroll av offerets økonomiske ressurser ved å nekte dem tilgang til penger, forhindre dem i å jobbe eller ta utdanning, eller ved å stjele fra dem. Dette begrenser offerets frihet og gjør dem avhengige av utøveren.

Materiell vold: Handlinger rettet mot ting eller gjenstander for å kontrollere eller skremme offeret ved å skade eller ødelegge ting som har verdi for dem.

Digital vold: Trusler og trakassering via meldinger, overvåking og kontroll via mobiltelefon eller sosiale medier. Trusler om å dele bilder/videoer med familie og nettverk som kan sette deg eller familien din i et dårlig lys eller stygge meldinger postet på nett.

Negativ sosial kontroll: Overvåking, press, trusler og tvang for å sikre at en person lever i tråd med familiens eller gruppens normer og verdier. Kontrollen er gjentakende og systematisk.

Kjønnslemlestelse: En form for kjønnsbasert vold hvor jenters ytre kjønnsdeler fjernes helt eller delvis, eller påføres annen varig skade uten medisinsk begrunnelse. Dette har betydelige fysiske og psykiske konsekvenser.

Tvangsekteskap: En form for æres relatert vold og negativ sosial kontroll hvor en eller begge ektefellene blir tvunget til å gifte seg mot sin vilje, ofte under trusler om vold, frihetsberøvelse eller annen straffbar atferd.

Latent vold: Vold som «ligger i lufta» og skaper en konstant frykt for at volden skal gjenta seg. Offeret tilpasser seg ofte og bruker mye krefter på å unngå ny vold.(8)

4.2 Konsekvenser

Konsekvenser av vold og overgrep i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner har ofte mer alvorlige konsekvenser enn annen type vold. Forskning viser en klar sammenheng mellom personer utsatt for vold i nære relasjoner og fysiske og psykiske helseutfordringer senere i livet. De umiddelbare følelsene framkalt av overgrep, som frykt, sinne og tristhet, kan gi grobunn for livslange forstyrrelser i følelsesregulering, selvilde og stressaktivering.

Vold og overgrep mot barn kan forstyrre den normale tilknytningsdynamikken mellom foreldre og barn, og påvirke sosiale relasjoner gjennom hele livet.

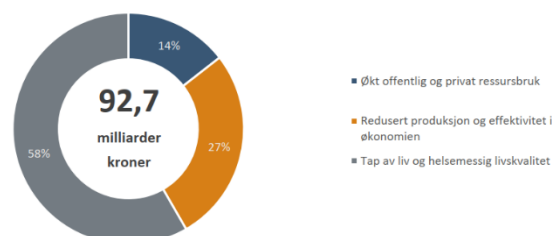
Kropp og sinn påvirker hverandre kontinuerlig. Store prospektive studier har gjentatte ganger vist at barn som utsettes for mishandling og omsorgssvikt, har betydelig økt risiko for å utvikle psykisk sykdom, kognitiv svikt, rusmisbruk, kriminell atferd, sviktende fysisk helse og tidlig død sammenlignet med ikke-mishandlede barn. Skadevirkningene for barn, som enten selv utsettes for vold eller opplever vold mellom voksne i familien, er store. En uholdbar omsorgssituasjon i barndommen gir risiko for utrygghet, redusert helse og livskvalitet også i voksen alder, og kan øke risikoen for selv å bli voldsutøver eller voldsutsatt som voksen (9,4).

«Vold er ikke bare de fysiske merkene på kroppen min, men også de usynlige arrene på sjelen min. Det er frykten som aldri helt forsvinner».
(Anonym overlevende)

Eldre mennesker kan ha med seg erfaringer om vold som påvirker alderdommen, og eldre utsettes i økende grad også for vold i nære relasjoner. Vold kan føre til sosial isolasjon og redusert livskvalitet, og eldre som har vært utsatt for vold kan oppleve alvorlige helseproblemer som angst, depresjon, og fysiske helseplager (10).

Volden har betydelige samfunnsøkonomiske kostnader. Volden kan utløse behov for hjelpetiltak i skolen, psykisk og fysisk helsehjelp, barnevernstiltak, krisesentertilbud, sosialhjelp og bistand fra politi og domstol. Vold og overgrep påvirker deltakelse og gjennomføring av utdanning, og mange voldsutsatte mister tilknytningen til arbeidslivet. Veien kan være kort til utenforskap.

En analyse fra 2021 anslår at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet mellom 75,9 og 110,9 milliarder kroner årlig (13).

5 Forekomst – hva vet vi?

5.1 Nasjonalt

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem i Norge.

11 % av kvinner har opplevd alvorlig fysisk vold fra partner, 3 % menn oppgir det samme. Omtrent 1 av 20 barn vokser opp med vold. Mellom 6,8 og 9,2 % av hjemmeboende over 65 år har vært utsatt for vold eller overgrep. Kvinner med flyktning- og innvandrerbakgrunn er mer utsatt for gjentatt vold. Personer med funksjonsnedsettelse har opptil tre ganger høyere risiko for vold og personer som i tillegg. Enkeltstudier tyder på at personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet (LHBT+) med innvandrerbakgrunn eller som tilhører andre minoritetsmiljøer er ekstra utsatt for vold, og det gjelder også for personer som samtidig har funksjonsnedsettelse. Kvinner med rusavhengighet er også mer utsatt for vold i nære relasjoner. Overgrep mot eldre på sykehjem er dessverre vanlig. I en ny undersøkelse rapporterer rundt 60 % av pleieansatte at de selv har begått vold, overgrep og forsømmelser, mens 76 % sier de har sett annet helsepersonell utøve vold. Volden fordeler seg på ulike kategorier hvorav de 3 hyppigste er: Forsømmelser (46,9%), psykisk vold (40,5 %) og fysisk vold (9,6 %). I 2024 var det nasjonalt 3545 anmeldelser for mishandling i nære relasjoner, en økning fra 2023 på 12,9 %. Nesten 60 % av de fornærmede var barn og unge under 18 år. Partnerdrap utgjorde 65 % av drap i 2024. (2, 10, 11, 12, 14)

5.2 Lokalt – i vår kommune/ på Romerike

Lillestrøm kommune hadde 95762 innbyggere i 4. kvartal 2024, hvorav 32,7 % er arbeidsinnvandrere, flyktninger og norskfødte med innvandrerforeldre. (15)

Romerike krisesenter opplevde en økning i henvendelser i 2023. Psykisk vold, fysisk vold og trusler er hyppigst rapportert. Økonomisk nedgangstid i 2023 har ført til ekstra belastninger i familier og bidratt til at volden har tiltatt. Samtidig har det vært utfordringer med å bosette seg på nytt etter opphold på krisesenteret på grunn av få og dyre utleieleiligheter

82 % av brukerne hos krisesenteret i 2023 var kvinner med minoritetsbakgrunn. Krisesenteret ser en underrepresentasjon av eldre, skeive og transpersoner, unge gutter og menn, og personer med funksjonsnedsettelse. (16, 17)

I øst-politidistrikt var det 438 registrerte anmeldelser for mishandling i nære relasjoner i 2024, en økning på 10,9 % fra 2023.

Barneverntjenesten i Lillestrøm mottok et betydelig antall bekymringsmeldinger om vold i både 2023 og 2024. Av 1732 meldinger i 2024 omhandlet 484 av disse vold, seksuelle krenkelser eller overgrep.

Alternativ til vold (ATV) Romerike ser en økning i antall klienter totalt og en økning i saker tilhørende Lillestrøm kommune. I 2023 er det registrert 253 saker totalt, mot 222 året før. Den største økningen er knyttet til voldsutsatte kvinner i behandling. Det er også flere saker der barnevern er involvert og en økning i antall barn/ungdommer i behandling.

Vi ser med varsomhet på tallene og statistikk som er gjengitt i planen, da vi ikke har et helhetlig tallmateriale med innsikt i hva som ligger bak statistikken. Materialet gir allikevel en indikasjon som kan bidra til å peke ut retning og spisse innsatsen vår.

5.3 Barrierer for å oppsøke hjelp

Kunnskap om at hjelp og støtte finnes er sentralt for at voldsutsatte skal få hjelp og støtte til å komme seg ut av voldelige relasjoner, eller til at voldsutøver slutter å utøve vold. Flere rapporter viser at kun et mindretall av voldsutsatte oppsøker hjelpeapparatet og at det finnes flere barrierer mot at voldsutsatte tar kontakt. Ifølge en rapport fra norsk institutt for menneskerettigheter er disse de meste sentrale

barrierene som hindrer voldsutsatte å oppsøke hjelp:

- Manglende kunnskap om hjelpetilbud
- Manglende tillit til hjelpetjenester
- Frykt for konsekvenser
- Skam
- Kulturelle og språklige barrierer
- Økonomisk avhengighet

Utover barrierene som gjelder voldsutsatte kvinner generelt, er det for voldsutsatte kvinner med innvandrerbakgrunn noen faktorer som trekkes særlig fram: kunnskap om og tillit til hjelpetjenester, og utfordringer knyttet til språk, kultur og digitalisering. (18)

Også for voldsutøver kan det være faktorer som hindrer den enkelte i å søke hjelp. Det kan være frykt for represalier, skam, skyldfølelse, isolasjon, kulturelle og religiøse normer og manglende tillit til hjelpeapparatet.

6 Innsatsområder

Med bakgrunn nasjonale føringer og utfordringer som er avdekket underveis i planarbeidet har vi valgt følgende innsatsområder:

Forebygge og avdekke

I dag avdekker vi få saker, og et av våre mål er å øke antallet for å kunne forebygge og iverksette effektive tiltak og støtte så tidlig som mulig.

*«Du ser det ikke før du tror det»
(19)*

Kunnskap og handlingskompetanse

Det kommer frem et tydelig behov for økt kunnskap hos ansatte som møter innbyggerne, spesielt med tanke på avvergeplikt, meldeplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett og hva man konkret skal gjøre dersom det avdekkes vold. Dette er også i tråd med funn presentert i Riksrevisjonens rapport. (20)

Samhandling og tverrfaglig tilnærming

Innbyggere som er utsatt for vold og overgrep har ofte behov for bistand fra flere instanser og tjenester, og det er viktig at hjelpen er helhetlig og koordinert. Her ser vi at tilbudet til voldsutsatte ikke er godt nok samordnet.

6.1 Mål og tiltak

Overordnet mål

Vi forebygger, avdekker og håndterer vold og overgrep mot barn, voksne og eldre på en systematisk, kunnskapsbasert og målrettet måte gjennom samhandling og tverrfaglig tilnærming.

Innsatsområde 1 Forebygge og avdekke – med spesielt fokus på utsatte og sårbare grupper	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Innbyggere, både utsatt og utøver, har kunnskap om vold i nære relasjoner og vet hvordan de skal ta kontakt for å få hjelp	1. Utarbeide en ny nettside for innbyggere og ansatte som gir god og relevant informasjon 2. Det fremmes en kommunikasjonsplan
Kommunen har gode modeller, verktøy og strukturer som fremmer tidlig innsats og vern for voksne, eldre, barn og familier som er i risiko for vold og overgrep	1. TryggEst-modellen innføres, og det etableres et operativt team med eget telefonnummer som innbyggere og medarbeidere kan ringe til for veiledning og bistand. Det lages en egen implementeringsplan. 2. BTI-modellen med handlingsveiledere, nettside og strukturer sikres kjent, videreutvikles og evalueres jevnlig. 3. Flytskjemaer utarbeides som synliggjør gangen i saker og linjer mellom BTI og TryggEst.
Kommunens tjenester er like relevante og kjente for alle innbyggere, uavhengig av alder, etnisitet, kultur eller ulike kjønn	1. Samarbeid og dialog etableres og styrkes -Etablere dialog og styrke innsatsen sammen med foreldre, familier og minoritetsforeninger -Bygge allianser med rollemodeller fra minoritetsmiljøene -Arrangere workshops og infomøter i nærmiljøene -Opprette kontakt for samarbeid med lokale og frivillige organisasjoner og trossamfunn for å spre informasjon og skape tillit.

Innsatsområde 2 Kunnskap og handlingskompetanse	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Ansatte som yter tjenester rettet mot målgruppa definert i innsatsområde 1 har god kompetanse på hvordan vold og overgrep skal avdekkes og håndteres	1. Vold i nære relasjoner og innsatsområdene med mål inngår i relevante virksomheters årshjul og kompetanseplan. 2. Det utarbeides kompetanseplaner som bidrar til systematisk og målbar opplæring av ansatte, og samtidig ivaretar tjenestenes ulikheter i fht rammer og muligheter for kompetanseheving.
Brukere med funksjonsvariasjoner kan i større grad sette grenser i aktuelle situasjoner	1. Brukere med funksjonsvariasjoner får opplæring i å identifisere situasjoner med vold og overgrep, og lærer grensesetting
Alle ansatte i Lillestrøm kommune er kjent med avvergeplikt, opplysningsplikt og meldeplikt og vet hvordan de skal håndtere og melde aktuelle saker	1. Det etableres et eget område i kommunens kvalitetssystem, pt Samsvar, under tema vold i nære relasjoner med en felles rutinebank. 2. Alle relevante virksomheter utarbeider tiltakskort eller flytskjema. 3. Opplæring gjennomføres som en del av nyansatt-programmet til alle i Lillestrøm kommune. 4. Digitale opplæringsvideoer om meldeplikt og avvergeplikt gjøres tilgjengelig for alle ansatte i kommunen og settes som obligatorisk i virksomhetens årshjul.

Innsatsområde 3	
Samhandling og tverrfaglig tilnærming	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Voldsutsatte som mottar hjelp opplever tilbudet som helhetlig og koordinert.	1. Utrede muligheten for å opprette et digitalt system for å systematisk innhente og registrere tilbakemeldinger. 2. Implementere tiltak basert på tilbakemeldinger for å forbedre tjenestene. 3. Evaluere brukertilfredshet ved avslutning og etter noe tid.
Det er etablert et godt og forpliktende samarbeid med relevante interne og eksterne samarbeidspartnere	1. Formalisere samarbeidsavtaler mellom interne og eksterne tjenester/aktører 2. Evaluere samarbeidet årlig for å sikre effektivitet og koordinering

7 Implementering

Det nedsettes en implementeringsgruppe som har et overordna ansvar for og bidrar til at implementering sikres og etterspørres. Forskning og erfaringer peker på at lederforankring, motivasjon, et team eller gruppe som har ansvar for arbeidet og en tydelig implementeringsplan er viktige faktorer for en vellykket implementering. (21)

Trygghetsuka videreføres med endringer i form og målgruppe.

Trygghetsuka skal ha fokus på innsatsområdene og kjernekompetanse, og blir en implementeringsaktivitet i virksomhetsstyringen som lederne forplikter seg til. Det legges opp til at lederne bruker november til å sikre fokus, kompetanseheving og rapportering i fht innsatsområder. For innbyggerne vil det være en uke med aktiviteter primært i form av arrangementer på bibliotekene.

8 Referanser

1. Riksadvokaten, rundskriv nr 2/2023. [Rundskriv-2-2023-vold-i-naere-relasjoner.pdf](#)
2. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) – Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen (1/2023)
[NKVTS Rapport 1-23](#)
3. Regjeringen. Proposisjon 36 S (2023-2024) Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028) Trygghet for alle.
[Prop. 36 S \(2023–2024\) - regjeringen.no](#)
4. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress – veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner.
[Risikofaktorer – NKVTS – En veileder om vold i nære relasjoner](#)
5. Folkehelseinstituttet. Norsk forskning om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold i nære relasjoner (2020)
[Norsk forskning om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold i nære relasjoner - FHI](#)
6. P. Isdahl, Meningen med volden (2000)
7. Lovdata – Lov om straff [Lov om straff \(straffeloven\) - Lovdata](#)
8. Din utvei. Nasjonal veiviser til hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep.
[Ulike former for vold - Dinutvei.no](#)
9. VO-linjen – en hjelpelinje for alle som opplever vold eller overgrep i nære relasjoner. [konsekvenser av vold - VOlinjen](#)
10. Folkehelseinstituttet – folkehelsereporten – helsetilstanden i Norge (2024).
[Vold og seksuelle overgrep - FHI - Folkehelseinstituttet](#)
11. Politidirektoratet.
[Vold i nære relasjoner er en vedvarende samfunnsutfordring - Politiet.no](#)

12. NKVTS – en nasjonal forekomststudie av eldre menneskers erfaring med vold i nære relasjoner – om fysisk, seksuell og andre typer overgrep.
[\(En nasjonal forekomstundersøkelse av eldre menneskers erfaring med vold i nære relasjoner -om fysisk, seksuell vold og andre typer overgrep. - NKVTS\)](#)
13. Menon Economics – rapport om samfunnskostnader av vold i nære relasjoner (15/2023).
[2023-15-Samfunnsokonomiske-kostnader-av-vold-i-naere-relasjoner.pdf](#)
14. Botngård, A., Eide, A. H., Mosqueda, L. & Malmedal, W. (2020 a).
Resident-to-resident aggression in Norwegian nursing homes: a cross-sectional exploratory study, Elder abuse in Norwegian nursing homes: a cross-sectional exploratory study, Factors associated with staff-to-resident abuse in Norwegian nursing homes: a cross-sectional exploratory study
- 15 Statistisk sentralbyrå, SSB [Kommunefakta – SSB](#)
16. Barne- ungdoms og familiedirektoratet. [Statistikk og analyse | Bufdir](#)
17. Romerike krisesenter, [Arsrapport-2023.pdf](#)
18. Norges institusjon for menneskerettigheter, rapport – videre etter vold?
[Videre etter vold? - Norges institusjon for menneskerettigheter](#)
19. Inga Marte Thorkildsen, "Du ser det ikke før du tror det - et kampskrift for barns rettigheter"
[Du ser det ikke før du tror det - et kampskrift for barns rettigheter av Inga Marte Thorkildsen](#)
20. Riksrevisjonen – riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner (2021-2022)
[Vold i nære relasjoner: Alvorlig kritikk av myndighetenes innsats](#)
21. [Hvordan lykkes med god implementering? - Implementere.no](#)
22. [NTNU Open: Stretched to the Limit? Informal caregiver burden and elder abuse among home-dwelling persons with dementia](#)

